

МУЛТИНАЦИОНАЛНА ВЕЖБА „БАЛКАНСКИ ОДГОВОР 2015” У ФУНКЦИЈИ УНАПРЕЂЕЊА ИНТЕРОПЕРАБИЛНОСТИ ЈЕДИНИЦА АБХО ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Потпуковник мр Срђан Рутић *

Мултинационална вежба „Балкански одговор 2015” по теми „Акција спасавања у условима контаминације настале тероризмом оружјем за масовно уништење и акцидентима” имала је међународни, регионални и цивилно-војни карактер. Извођење вежбе базирано је на увежбавању рада и координацији свих релевантних институција у Републици Србији, које су укључене у одговор на кризе настале употребом оружја за масовно уништавање, а пре свега Сектора за ванредне ситуације МУП РС, Војске Србије, општинских и градских органа, установа цивилне здравствене заштите, ВМА УВЗ МО и Црвеног крста Републике Србије, са посебним тежиштем на комбинованом ризику, великих могућих последица по становништво, материјалне ресурсе и животну средину. Извођењем вежбе приказани су капацитети и демонстриране могућности Центра АБХО као Регионалног Центра АБХО и Партнерског Центра АБХО са НАТО школом из Оберамергауа.

* Аутор ради у Центру АБХО

Мултинационална вежба „Балкански одговор 2015” одржана је од 25. до 30. маја 2015. по теми „Акција спасавања у условима контаминације настале тероризмом оружјем за масовно уништење и акцидентима”. Реализована је на Војном комплексу „Равњак”, вежбалишту посебно осмишљеном и у инфраструктурном смислу уређеном за реализацију садржаја обуке из домена општих и

посебних мера противнуклеарног, противхемијског и противбиолошког обезбеђења.

Вежба је имала међународни, регионални и цивилно-војни карактер, а у овом облику први пут је реализована у Војсци Србије. Целокупна вежба изведена је на енглеском језику, уз контролисану примену реалних токсичних хемикалија и радиоактивних агенаса. Носилац планирања била је Команда Команде за обуку, док је носилац реализације вежбе био Центар АБХО.

Слика 1. Лого вежбе „Балкански одговор 2015”

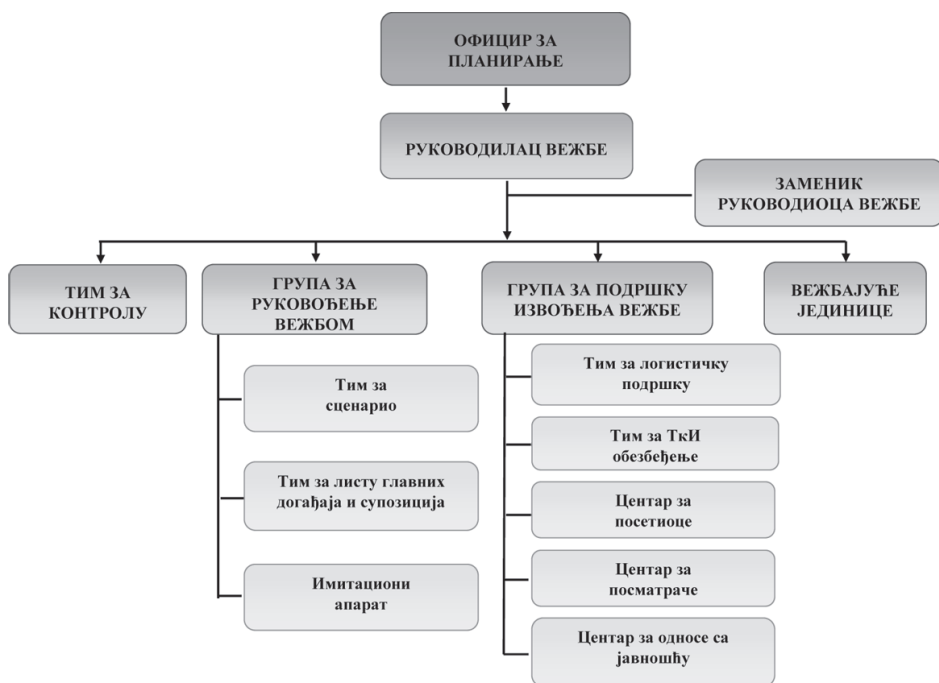
РУКОВОДСТВО

Руководилац вежбе био је командант Центра АБХО. Руководство вежбе чиниле су група за руковођење вежбом, група за подршку извођења вежбе и тим за контролу. Руководство вежбе приказано је на шеми број 1.

Општи циљ био је да се прикаже оспособљеност Команде и јединица Центра АБХО (као регионалног Центра АБХО и партнерског центра за обу-

ку и образовање са НАТО школом из Оберамергауа) у планирању, припреми и извођењу мултинационалне вежбе, уз употребу реалних агенаса (хемијских и радиолошких). Посебни циљеви били су:

- приказати оспособљеност и један од модела заједничког реаговања цивилних и војних структура у превенцији и отклањању радиолошке и хемијске контаминације настале ефектима тероризма оружјем за масовно уништавање и акцидентима и
- унапредити интероперабилност, међусобно разумевање и обученост припадника АБХО земаља региона на тактичком нивоу, владиних и невладиних организација у Републици Србији и Организације за забрану хемијског оружја – OPCW, у заједничком реаговању на уклањању последица радиолошке и хемијске контаминације настале ефектима тероризма оружјем за масовно уништавање и акцидентима.

Шема 1. Руководство вежбе „Балкански одговор 2015”

УЧЕСНИЦИ

На вежби је учествовало 308 учесника (слика 2), од чега 79 из иностранства (припадници АБХО јединица ОС Републике Словеније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Републике Македоније и Републике Аустрије и Организације за забрану хемијског оружја – OPCW), 132 из Министарства одбране Републике Србије и Војске Србије (ВМА УВЗ МО, 246.бАБХО и 3.брКоВ, Команда КзО, Центар АБХО, ЦО Ло и ЦО ВИ) и 97 учесника из састава и јединица ван МО и ВС (Специјална антитерористичка јединица МУП РС, Полицијска управа Крушевац МУП РС, Национални криминалистички технички центар МУП РС, Ватрогасно-спасилачка јединица и Специјализована јединица РХБ цивилне заштите Сектора за ванредне ситуације МУП РС из Крушевца, Општа болница Крушевац и Црвени крст Србије).

Ангажовано је 67 моторних возила различитих типова (23 из контингената иностраних учесника, 27 из МО и ВС и 17 ван МО и ВС).

Вежбу је пратило 115 посматрача (43 из иностранства, од чега 20 страних војних представника акредитованих у РС, 63 из МО и ВС и девет из састава и предузећа ван МО и ВС).

Слика 2. Учесници вежбе „Балкански одговор 2015”

ОПИС

Вежба је реализована као приказ реакција цивилно-војних структура кроз 31 супозицију у три главна догађаја:

- главни догађај А: тероризам на објекту хемијске индустрије,
- главни догађај Б: тероризам „прљавом” бомбом и токсичним хемикалијама и
- главни догађај В: истрага у случају наводне употребе оружја

за масовно уништавање, до којих долази у околностима, које су дефинисане сценаријем вежбе.

Сценарио

Хипотетички сценарио вежбе предвидео је кризну ситуацију у региону „Бета“, која је настала распадом некадашње заједничке државе, после чега је формирано пет међусобно признатих независних земаља и чланица Уједињених нација: Црвене, Плаве, Зелене, Беле и Жуте, које међусобно сарађују у области безбедности. Центар АБХО налази се на територији Жуте државе у Крушевцу (слика 3).

Слика 3. Сценарио вежбе „Балкански одговор 2015”

Безбедносне структуре свих пет држава уочавају повећан степен активности криминалних група које се удружују и организују заједничке акције. Енергично реаговање органа власти свих држава региона на разбијају криминалних група и пресецању њихових финансијских токова изазива још већу реакцију људи „с оне стране закона”. У жељи

да поврате пређашњу моћ, криминалне групе из војних магацина краду велике количине експлозива, а на црном тржишту обезбеђују токсичне хемикалије нервнопаралитичког и пликавачког дејства, као и радиоактивни материјал. Према оперативним подацима с терена, најекстремније фракције криминалних и терористичких група запажене су и лоциране на ужем подручју централног дела „Жуте државе”.

Заједничким радом обавештајних и безбедносних служби држава региона дошло се до сазнања да су криминалне групе поставиле експлозив на постројењима за производњу органофосфатних и органохлорних пестицида у Крушевцу и да су израдили неколико импровизованих минско-експлозивних средстава, пуњених токсичним хемикалијама и радиоактивним материјалом.

Жута држава извршила је процену сопствених војних и цивилних капацитета за решавање криза и упутила позив земљама региона и OPCW за разматрање евентуалног слања снага и средстава, с циљем заједничког и координисаног решавања могуће кризе. Захтеву Жуте земље позитивно су одговориле све државе региона (Црвена, Плава, Зелена и Бела) и OPCW. Војне и цивилне снаге држава региона и OPCW извршиле су превентивно размештање на ВК „Равњак” у Крушевцу, а Регионални центар АБХО координира активности између заједничког деловања и ангажовања држава региона и OPCW.

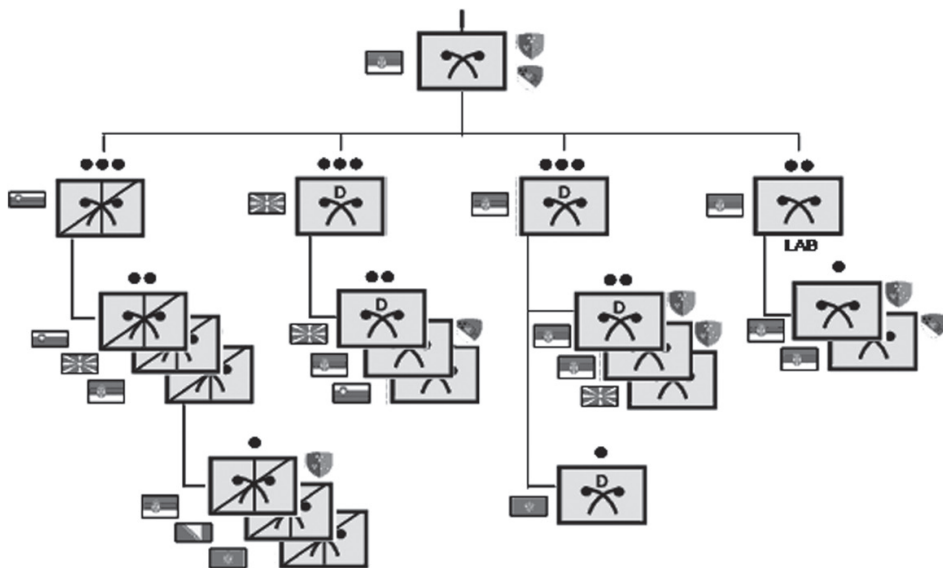
Ток

Извођење вежбе било је базирано на увежбавању рада и координацији свих релевантних институција у Републици Србији, које су укључене у одговор на кризе настале употребом оружја за масовно уништавање, а пре свега Сектора за ванредне ситуације МУП РС, Војске Србије, општинских и градских органа, установа цивилне здравствене заштите, ВМА УВЗ МО и Црвеног крста Србије, са посебним тежиштем на комбинованом ризику (хемијски и радиолошки акцидент услед терористичког акта), великих могућих последица по становништво, материјалне ресурсе и животну средину.

Поред значаја вежбе за унапређење националних капацитета за одговор на ову врсту ризика, током извођења посебно је наглашена њена регионална компонента. Специфичност ризика на које је кроз вежбу увежбан и приказан одговор је у томе што се последице хемијских акцидената шире ван граница земље, што изискује потребе за заједничким деловањем земаља у региону. Развој Центра АБХО,

као Регионалног центра АБХО управо је пример удруживања и стварања заједничких капацитета, као одговор на кризу.

Вежбајућа једница састојала се од војног и невојног дела. Војни део чинила је мешовита мултинационална чета (слика 4), формирана од по једног вода АБХО ОС Републике Македоније и Републике Словеније, комбинованог одељења за извиђање и деконтаминацију ОС Црне Горе, тима за извиђање ОС Босне и Херцеговине и јединица Војске Србије (једног вода АБХО за деконтаминацију, два одељења за РХБ извиђање, две лабораторијске станице АБХО и одељења беспилотне летилице „орбитер – мини“). Невојни део вежбајуће јединице састојао се од тимова ВМА УВЗ МО, Црвеног крста Србије, OPCW, Опште болнице Крушевац и МУП РС (Специјална антитерористичка јединица, Национални криминалистичко-технички центар, ПУ Крушевац, Ватрогасно-спасилачка јединица и јединица РХБ цивилне заштите СВС МУП РС).

Слика 4. Организацијска структура мултинационалне чете АБХО

Листа главних догађаја и супозиција

Вежба је почела демонстрацијом активности радника у објекту хемијске индустрије и становника у насељеном месту. Иницирање догађаја

отпочело је нападом терористичке групе на објекат хемијске индустрије за производњу органохлорних и органофосфорних пестицида (слика 5). Терористичка група поставила је и активирала експлозивне напаве и отишла у рејон насељеног места, где се инфилтрирала међу становнике. Услед дејства експлозије у хемијској индустрији више објеката било је захваћено пожаром. Радници који су се у фабрици задесили захваћени су хемијском контаминацијом. Један део радника је и повређен, што је захтевало хитно указивање прве помоћи и санитетско збрињавање повређених и контаминираних.

Слика 5. *Напад терористичке групе на објекат хемијске индустрије*

Дошло је до ослобађања хлора и органофосфата и контаминације атмосфере, људи, покретних средстава и земљишта. Надлежне службе у хемијској индустрији одмах су обавестиле Општински центар за осматрање и обавештавање, који је известио кризни штаб, на основу чега су ангажоване надлежне службе.

Слика 6. *Ангажовање ватрогасних екипа на гашењу пожара*

Патроле саобраћајне полиције организовале су контролно-заштитну службу кроз блокирање саобраћајница и обезбеђење зоне хаварије, како би се осталим субјектима одговора пружили оптимални услови за рад и кретање. На месту хаварије прва се појавила Ватрогасно-спасолачка јединица Сектора за ванредне ситуације МУП РС (у даљем тексту: ВСЈ СВС МУП РС), која је одмах приступила локализацији и гашењу пожара (слика 6).

Екипе Опште болнице и Црвеног крста Србије биле су ангажоване на пружању прве помоћи, евакуацији и спасавању повређених и контаминираних радника. У зони хемијског акцидента повређеним и контаминираним радницима указивала се само неопходна прва помоћ, а потом су евакуисани и превезени до здравственог центра (слика 7). На пунктовима за деконтаминацију била је извршена примарна деконтаминација људи и возила пре одласка у здравствени центар. Једно одељење вода за РХБ цивилну заштиту и једно одељење вода АБХО за деконтаминацију из састава мултинационалне чете АБХО били су ангажовани на гашењу пожара у зони хаварије.

Слика 7. Екипе хитне помоћи

Сва моторна возила која су у току извршавања задатака улазила у зону хаварије, након изласка била су деконтаминирана на деконтаминационим пунктовима у непосредној близини зоне хаварије, које су развили припадници Центра АБХО и ОС Р. Македоније, и на деконтаминационој станици (у даљем тексту: ДкСт) АБХО, коју су развили припадници ОС Р. Словеније, Р. Македоније и 246.БАБХО/Ков. Јединица РХБ цивилне заштите града Крушевца ангажовала је извиђачку патролу за почетно извиђање зоне контаминације, а с обзиром на то да је било потребно додатно ангажовање, вод АБХО за извиђање извршио је хемијско извиђање са три извиђачке патроле ОС Босне и Херцеговине, Црне Горе и Р. Македоније (слика 8).

Слика 8. Извиђачке патроле АБХО у НХБ извиђању

Узете контаминиране узорке извиђачке патроле предале су лабораторијској станици (у даљем тексту: ЛСт) АБХО. РХБ деконтаминацију контаминиране зоне извршили су одељење за деконтаминацију јединице за РХБ цивилну заштиту града Крушевца и два одељења за деконтаминацију из састава 246.6АБХО/КоВ (слика 9).

Слика 9. РХБ деконтаминација комуникација

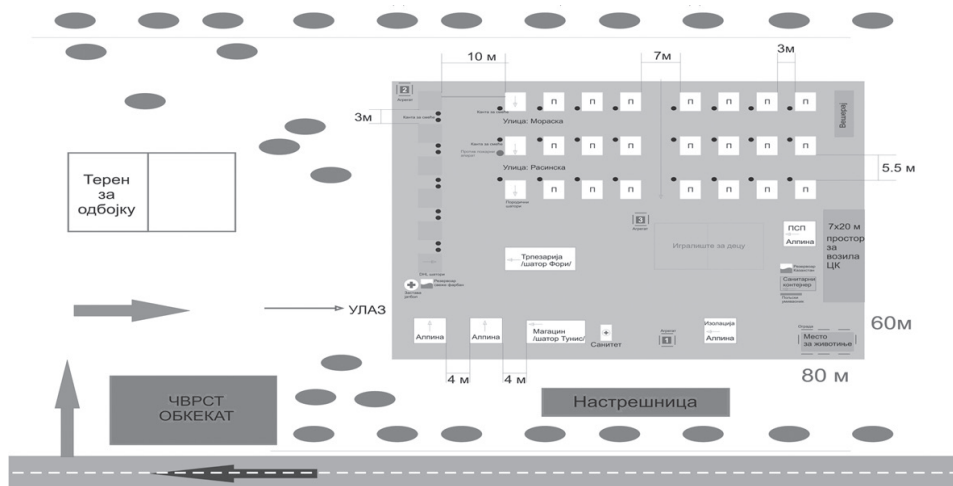
По завршеној деконтаминацији, ЛСт АБХО Центра АБХО упутила је у зону хаварије послугу аутомобил лабораторије како би узела узорке са ПС и објекта на којима је вршена деконтаминација, ради контроле обављених деконтаминационих радова. Након потврде да је деконтаминација успешно реализована, реализовано је повлачење полицијских патрола.

Терористичка група која се инфилтрирала у насељено место активирала је прљаву бомбу, пуњену токсичним хемикалијама нервнопаралитичког и пликавачког дејства и радиоактивним материјалом.

Хемијска контаминација је поред имитатора представљена и реалним токсичним хемикалијама нервнопаралитичког и пливачког дејства (сарин, VX, сумпорним иперитом и луизитом), а радио-лошка контаминација помоћу чврстих радиоактивних извора (стронцијум-90 и кобалт-60). Патроле полиције одмах су ангажоване на блокирању саобраћајница и обезбеђењу рејона у којем је активирана прљава бомба. Тим САЈ МУП РС извршио је пренапад и лишио слободе починиоце терористичког акта, уз предузимање неопходних мера хемијске заштите (слика 10). Пошто су неутралисали опасност и лишили слободе терористе, спровели су их ван зоне контаминације.

Слика 10. Ангажовање тима САЈ МУП РС

Шема 2. Шема прихватног насеља Црвеног крста

Након тога тим Националног криминалистичко-техничког центра МУП РС ангажовао је два тима за проверу постојања контаминације, коришћењем опреме за хемијску и радиолошку детекцију, као и идентификацију жртава. Ватрогасно-спасолачка јединица Сектора за ванредне ситуације МУП РС извршила је локализацију и гашење пожара. По завршетку својих задатака тимови су упућени на пункт за деконтаминацију ради деконтаминације људи и возила. Тимови Националног центра за контролу тровања ВМА УВЗ МО и екипа Опште болнице Крушевац, уз помоћ транспортних капацитета из мултинационалне АБХО чете, били су ангажовани на пружању прве помоћи, евакуацији и спасавању повређених и контаминираних становника. Два одељења за деконтаминацију ВС из Центра АБХО била су ангажована на пружању подршке ВСЈ СВС МУП РС у гашењу пожара. За потребе указивања прве помоћи и прихват становника насеља, због потребе за евакуацијом, било је развијено прихватно шаторско насеље Црвеног крста Србије (шема 2).

У прихvatном центру служба тражења Црвеног крста Србије евидентирала је евакуисане, пружила прву помоћ, реализовала снабдевање храном, водом за пиће и техничку употребу и обезбедила потребне санитарне услове и осветљење.

На пунктoвима за деконтаминацију одељење за деконтаминацију ОС Р. Македоније деконтаминирало је људе и возила пре одласка у здравствени центар. Четири извиђачке патроле АБХО за извиђање (три из ОС Р. Словеније и једна из састава Центра АБХО), извршиле су хемијско и радиолошко извиђање рејона активирања прљаве бомбе. Извиђање је извршено с циљем детекције и идентификације токсичних хемикалија и детекције јонизујућег зрачења, обележавања контаминираног рејона и узимања узоракa контаминираног материјала (слика 11).

Након што су извиђачке патроле предале контаминиране узорке, ЛСт АБХО извршила је хемијску и радиолошку лабораторијску анализу контаминираних узоракa. По завршеном раду патроле су упућене на ДкСт АБХО, где је извршена потпуна и завршна деконтаминација људи и ПС коришћених у току извиђања. Беспилотна летилица „орбитер – мини“, из 3. Бр КоВ, извидела је рејон у којем је активирана прљава бомба, с циљем прикупљања података и видео-снимака са терена, који су од посебне важности за планирање даљег ангажовања јединица, које учествују у санирању последица акцидента.

Слика 11. НХБ извиђање оклопним возилима

Жута земља упутила је захтев OPCW за помоћ националним институцијама у истрази око употребе хемијског оружја на својој територији. Тим OPCW и тим НКТЦ МУП РС били су ангажовани како би спровели истрагу у случају наводне употребе хемијског оружја. Подршку, ескортну пратњу и обезбеђење током реализације задатка извео је тим САЈ МУП РС. Тим OPCW реализовао је хемијско извиђање, узимање контаминираних узорака са терена, интервјуисање становништва и узимање узорака крви, како би се урадила лабораторијска анализа и доказала тврдња да је дошло до употребе хемијског оружја (слика 12). Након што су евакуисани преживели, повређени и мртви, тим НКТЦ МУП РС реализовао је увиђај и форензичку обраду лица места.

Слика 12. Ангажовање тима OPCW

На завршној деконтаминацији контаминираних комуникација ангажоване су послуге одељења за деконтаминацију из састава 246. БАБХО/КоВ и ОС Црне Горе. Лабораторијска станица (ЛСт) АБХО ВС

упутила је послугу аутомобил лабораторије да узме узорке са техничких средстава и објеката на којима је вршена деконтаминација. Циљ узимања узорака био је да се провери успешност деконтаминације. Након потврде да је деконтаминација успешно реализована, полицијске патроле су повучене и омогућено је несметано коришћење комуникација.

Дан високих званица

Дан високих званица вежбе „Балкански одговор 2015” реализован је 29. маја 2015, у Касарни „Цар Лазар” и ВК „Равањак” у Крушевцу. Том приликом били су присутни министар одбране Р. Србије са члановима Колегијума, начелник ГШ ВС и чланови проширеног Колегијума начелника ГШ ВС, као и 20 лица из оружаних снага страних земаља учесница и посматрача и 22 лица из предузећа и организација у Р. Србији ван МО и ВС и 20 изасланика одбране акредитованих у Р. Србији.

Закључак

Општи и посебни циљеви вежбе у потпуности су остварени заједничким радом команде вежбајуће јединице и вежбајуће јединице, у свакој од 31 супозиције, у три главна догађаја. Извођењем мултинационалне вежбе „Балкански одговор 2015” на најбољи начин приказан је интегрисан и синхронизован рад свих надлежних служби Републике Србије, јединица ВС и установа МО, као и представника ОС и организација страних земаља у одговору на удесну ситуацију у условима хемијске и радиолошке контаминације настале терористичким актом. Том приликом приказан је и могући начин ангажовања јединица АБХ службе у реализацији задатака треће мисије Војске Србије и допринос Центра АБХО обуци цивилних институција друштва.

Као једна од најважнијих научених лекција, идентификована је потреба за интензивирањем сарадње и заједничке обуке припадника јединица АБХ службе ВС (Центра АБХО и 246.БАБХО/КоВ) и припадника МУП РС (пре свега САЈ и НКТЦ), разраде одговарајућих процедура, израде интегрисаних тематских приручника и евентуалног формирања привремених састава за реаговање у сличним ситуацијама.

Приликом реализације вежбе могла се уочити неусклађеност АБХО процедура између земаља региона. По питању опремљености

савременим АБХО средствима евидентан је технолошки заостатак јединица АБХ службе ВС у односу на јединице АБХ службе земаља региона. Земље региона (Р. Словенија, Р. Македонија и Црна Гора), због специфичности односа према НАТО-у, знатно су уложиле у организацију и опремање својих јединица АБХО, тако да су по степену опремљености испред ВС. Ради повећања нивоа интероперабилности и ефикасније реализације задатака из домена треће мисије ВС потребно је да земље региона у оквиру Програма „Партнерство за мир” и НАТО-а ускладе АБХО процедуре, али и да се опреме савременим АБХО средствима и опремом. Извођењем вежбе приказани су капацитети и демонстриране могућности регионалног Центра АБХО, као и оправданост пројекта „Регионални центар АБХО”. Ефекти вежбе позитивно ће утицати на даљи развој Центра АБХО као партнерског центра за обуку и образовање и регионалног центра АБХО, али и на углед ВС у извршењу задатака треће мисије. Учешће представника свих надлежних служби из других министарстава Р. Србије на вежби приказује озбиљан и професионалан приступ реаговању на специфичан асиметричан ризик од употребе оружја за масовно уништење, на државном нивоу. Извођење мултинационалне вежбе имаће знатан утицај на унапређење капацитета за одговоре на хемијске, радиолошке и нуклеарне акциденте, развој регионалне сарадње, унапређење односа са земљама чланицама ЕУ и НАТО и другим земљама на билатералној основи, али и подизање угледа наше земље у домаћој и међународној јавности.

Литература

1. Стратегијски преглед одбране Републике Србије, Београд, 2015.
2. Доктрина Војске Србије, Београд, 2010.
3. Доктрина Копнене војске, Београд, 2012.
4. Партнерство за мир, Презентациони документ, Београд, 2007, Поглавље II – Области сарадње – АБХ одбрана.
5. <http://www.vs.rs/index.php?content=ee25ebd2-de51-11e2-9157-00163e135009>

